

Inhalt.

- 1.) über die Gewalt protestantischer Regenten in
Johann Friedrichs. von Saxe. Brandenburg 1788.
- 2.) Commentar über das Königl. Hochst. Keli.
gericht. Amsterdam 1788.
- 3.) Westphal Orationes duae p. Accedit Censura
S. S. regis. Hala 1788.
- 4.) Doktor Richter an den Ritter von Zimmern.
1788.
- 5.) Die Aufklärung, in Geist. Nr. m. Gahr.
Nürnberg 1788.

6. 6ff.

1987.

3
D. ERNESTI CHRISTIANI WESTPHAL

JUR. PROF.

ORATIONES DUAE.

A L T E R A

DE ORTHODOXIA RELIGIONIS JURECONSULTIS
RECENS A NONNULLIS EXPROBRATA.

A L T E R A

DE VERA DEI COGNITIONE ET REVERENTIA
REBUS PUBLICIS CHRISTIANIS NECESSARIA.

ACCEDIT

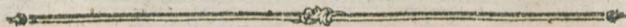
CENSURAE EDICTI REGII

HUJUS ANNI,

QUO IN SACRIS DOCENDI LICENTIA

COERCETUR,

CONFUTATIO.

HALAE MAGDEBURGICAE, —

IMPENSIS JOANNIS JACOBI GEBAUERI.

clō 10cc LXXXVIII.

D. ERNESTI CHRISTIANI WESTPHAL

JUR. PRAE.

ORATIONES DUAE

ALTE RA

DE ORTHODOXA RELIGIONIS FUNDAMENTIS
NECESSARIA VERBULIS PROBATA

ALTE RA

DE VERA DEI COGNITIONE ET REVERENTIA
REBUS PUBLICIS CHRISTIANIS NECESSARIA

ACCEDIT

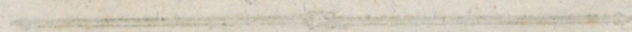
CENSURAE EDICTI REGII

HUIUS ANNI

QUO IN SACRIS DOGENDI LICENTIA

CONCESSUM

COMPUTATIO

HAER. MAGDEBURGICAE

IMPENSIS JOHANNIS JACOB. GEBAUERI

MDCCXXXVII

ORATIO I.

DE

ORTHODOXIA RELIGIONIS JURE- CONSULTIS RECENS A NONNULLIS EXPROBRATA.

HABITA IN CONSËSSU ERUDITORUM
HALENSI A. 1787.

Male olim Jureconsultos apud sacrorum antisti-
tes et doctores non minus, quam in compitis
plebis, audiisse, et tam in fide, quam christia-
ni profitentur, quam in vita, non sine labe eos
judicatos esse, notissimum est. Jactum in eos
vulgare dictorium: *Juristen böse Christen.*

Jam licet negari nequeat, meritos esse non-
nullos ex hoc ordine illud probrum, morum aut
sententiarum, quas ore vel scriptis prae se fere-
bant, turpitudine; tamen non hunc esse fontem

4

potissimum injuriae, paulo propius re spectata, facile intelligitur. Eadem enim res et in caeteris hominum classibus deprehenditur, ut JCtis propria esse non possit illa accusatio. Sacerdotum potentiae, arrogantiae, invidiae aduersantes hi homines, necessario sacri ordinis crabrones irritabant, et eorum, quorum commodis obstrepebant, facile contrahebant odium et invidiam. Constat, quid Fridericis illis, magni nominis ante interregni tempora imperatoribus, quid Ludovico Bavaro, insigni jurium imperii adfertori, aliisque pontificiae majestatis domitoribus pro fuerint Jureconsulti. Hinc origo injuriae et criminationis, quam plebs, a sacerdotibus acceptam, vulgari hos sequendi more, libenter semente resonabat.

Placet nostra deductio, prae ea, qua usus est Hertius in paroemiis, qui a Germanis, soli simplicitati et olim in jure aduetis, rem derivat; et quidem ideo praepacet, quia apud scriptores ecclesiasticos prima dictionis mentio fit. Calamum hic merito strinxit Ant. Vdalr. Erath in defens. Jprud. et Jctor. contra male de illis sentientes. Nam ab honestate et pietate nec veteres, nec recentiores Jureconsultos alienos fuisse,

jam

jam dudum docuerunt alii. Antiquorum honorem vindicavit Corn. v. Eck Or. de relig. et piet. vet. Jctor. in Slevogt Opusc. de Sect. et Philos. Jctor. A recentioribus et omni ordine generatim pravitatis notam absterfere permulti, quorum R. H. Ziegler de Jctis bonis christian. Jo. Gottfr. Meier diff. ad Paroem. *Juristen böse Christen*, Jo. Guil. Berger de relig. Jcti, Idem de bono Christiano in bono Jcto, J. Harppr. de dider. vulg. Bonus Jctus mal. christian. P. Haberkorn de religione Jctor.

Sane eorum, qui pietate et meritis in ecclesiam et rem sacram clari fuere, magnus est numerus, quod memorant M. H. Engelhard Schwarz de piet. et merit. Jctor. in eccles., Traug. Imman. Jerichow de Jctis theologis, M. J. Nic. Sinnhold de merit. Jctor. in relig. christ. Jo. Phil. Schmidt de piet. et script. theolog. Jctor. Jo. Paul Windeck de theologia Jctor. Io. Chr. Stemler *Abh. v. d. Verdiensten einig. Rechtsgel. um d. christl. Rel.* Quippe scriptis illustrarunt historiam sacram et praecepta religionis, eorumque fontem sacram scripturam, de quo legendus Io. Ern. Floerke *Nachr. v. d. Kirchen-Scrib. so Juristen gewesen*, Gottl. Frid. Gude de Jctor. merit. in sacra.

scriptur. Theod. Ebert Elog. cent. Jctor. qui
 Ebr. ling. et alias orientales promoverunt, Chr.
 Aug. Heumann de Jctis Germ. saec. XVI. discipl.
 suae adjunct. et theolog. et piet. studium.
 Ita non tantum in primis ab orbe redempto saecu-
 lis rem divinam adjuverunt, de quo J. Mich.
 Heineccii diff. de Jctis christian. prior. saec.
 eorumque in eccles. merit. Sed et eo tem-
 pore, quo a fordibus humanis purgabatur sacra
 scientia, de quo conferatur Fr. Friesii Pr. de
 Jctis, qui reformat. Lutheri adjuvarunt, J. G.
 Heineccii Pr. de Jctis reformat. eccl. praelud.
 in Ej. Opusc. varior. syll. J. Chr. Mylii Or. de
 patroc. A. C. a Jctis praest. J. H. a Seelen
 Jctor. qui Lutheranismum insigniter profuerunt
 tetras, Fr. Fries de Jctis quib. inter primos relig.
 divinique cultus reformat. curae cordique fuit. Ut
 et magnum Sanctorum inter Jctos esse chorum
 non commemorem, non unum tantum, S. Ivonem,
 ut nonnulli putarunt, de quo scripsit Io. Robert.
 in Sanctor. quinquag. Jurisperitor. elogiis con-
 tra popul. commentum de solo Ivone.

Rarius auditur hodie pristini temporis san-
 na. Alia agitur fabula. Orthodoxiam religio-
 nis, ut pusilli animi ac ingenii indicium, nunc
 expro-

exprobrant Jctis ii, qui, omnis freni impatientes, ingenio suo in causis religiosis pro animi libidine indulgent. Hi cum in licentiae suae societatem alios trahere nequeant, illis, ut glebae adscriptis hominibus, et ab omni liberali doctrina destitutis, orthodoxorum in invidiam verso nomine illudunt. Sunt inter eos, qui tam cito a gradu suo dejici nolunt, etiam permulti ex Jctis. Hos, ut altioris suae scientiae ignaros, non tantum alto supercilio contemnunt, sed et, ex sola artis consuetudine de re diversissima opinari, juri constituto quippe aduetos, etiam in sacris litteris explicandis nihil se consecutos putare, nisi et ex his sententias a ratione alienas atque ab hac devias expresserint, et sic, ut futores ultra crepidam, sapere, in ludibrium addunt.

Age videamus, an tantum discrepet scientia sacra a re juridica; an recte faciant Jcti, qui tam lente sequuntur desultoria ista ingenia; et qui accidat, ut ii, qui litteras sacras data opera profitentur, hic audaciores sint Jctis, qui a scripturae sacrae verbis latum unguem discedere religioni sibi ducunt.

Ante omnia transigendum inter nos est, quid sit orthodoxia, de qua disputatur. Hanc in eo consistere, per ipsa rerum argumenta docemur, si quis sacras litteras ex fonte quidem suo, et ejus temporis, quo ortae sunt, indole explicet, eis tamen, cum divinas habeat, alium sensum non inferat, quam qui hoc modo, collatis inter se pluribus earum locis, et ex consequentia orationis, cuique facile innotescit; si id, quod hoc modo inde erutam est, prius, quam quae ex ratione hominis colliguntur, attendat, et in his demum, quae scriptura sacra non docet, sanae rationis supplemento utatur. Similem orthodoxiam in legibus humanis explicandis sequuntur Jcti, et tenendam sibi esse putant. Egit de ea Jac. Carmon de Orthodoxia Jctor.

Primo historiae, et juris, et civilis, subsidio utuntur Jureconsulti. Deinde in legibus ipsis versatur ipsorum studium, quarum et contrarietates conciliant, unde jus eorum controversum oritur. Hic ita procedunt, ut primum in sinceritatem verborum inquirent, et an hic vitii quid irreperit, dijudicent, quod Criticam vocant. Tum de verborum sensu sunt solliciti, quo invento, interpretationem ex ratione legis
et

et mente verborum addunt. Sensum ex ipsa auctoris consuetudine, legum inter se collatis locis pluribus, et aliorum ejus temporis auctorum scriptis, hauriunt. Rationem legis ex historia, comparatione plurium functionum, orationis serie, ipso legislatoris indicio, deducunt. Hoc modo inventae sententiae mordicus inhaerent, carmenque vulgatum: lex utut dura, tamen est sequenda, in ore gerunt, et judicando exprimunt. In omni quaestione primo, quid leges statuerint, indagant, nec rationis arbitrio, nisi a legibus constitutis plane nudi, rem committunt. Inde regula Jctorum, turpe esse Jcto sine lege loqui.

Juri itaque naturali, cui praeter legum civilium scientiam operam navant, tantum in subsidium legum, in hoc vel illo argumento plane silentium, locus relinquitur, de quo Weingaertner de legit. jur. nat. applic. Gonne dica jur. publ. universalis, et alii. Legibus cognoscendis sic impiger impenditur labor, quae quo penitius perspiciuntur et comparantur, eo melius de ipsa Jurisprudencia agitur. Illud legum scrutandarum studium solum pellit praxeos incertitudinem, et firma ac stabilia scientiae alias nutantis fundamenta ponit.

Non sine jure legum prae rationis praeceptis praerogativa in scholis Jctorum recepta est. Arbitrium et ratio lubrica res sunt, in qua quilibet ingenio suo abundat, ut et sic apprime consulatur certitudini, si quamdiu fieri potest, ad jus constitutum confugas. Jubet quoque legis auctoritas, ne eam ignores, ubi adest, et sic legislatoris voluntatem superhabeas. Ignorantiam produnt, aut temeritatem, qui alia via incedunt, de quibus scripsit J. Jul. Surland Pr. de Jctis haeret.

Non dispar est doctrinae sacrae conditio. Habet libros a Deo ideo homini traditos, quoniam in rebus ad se pertinentibus diu erraverat, caecutiveratque. De horum librorum puritate primum tractat Critica sacra. Deinde sensum verborum indagat Exegetis, quae simul rationem et mentem eorum sedulo eruit. Loco historiae, et juris et civilis, hic est historia ecclesiastica et introductio in libros veteris ac novi foederis, et juris controversi locum doctrina polemica occupat. Quod Jctis jus naturale, id theologis praestat theologia naturalis. Ita inter se similes sunt disciplinae, de quo H. E. Kaestner de nexu Theol. et Jprud., ut permulti et juris et theologiae
studium

studium conjungendum esse putaverint, ut D. Hoffmann de conjungendo c. stud. jur. theologiae studio, J. H. Mylius Pr. de Jprud. c. theol. et philos. conjunctione, Mart. Rango Pr. de necessit. stud. theol. ad stud. jur. et vice versa, et in methodo JCTis theologos sequi suaserit Jo. Hartw. Reuter Pr. de JCTo theologos imitante.

Sed via, qua theologos sequuntur, tum JCTis omnino consulta fuit, cum eadem semita utriusque incederent. Nunc, cum magna pars eorum, qui divina tractant, a pristino more recesserit, non licet amplius JCTis eorum vestigia legere, nisi penitus suam artem evertere velint. Solent enim illi e sola ratione omnia doctrinae suae subsidia petere, quid Deus in sacris suis oraculis docuerit, vel penitus negligere et ignorare, vel id ita detorquere, ut cum ea, quam sequuntur, ratione in nullo discrepet, quamvis videatur diversissimum. Idem si facerent JCTi, abjiciendae iis essent leges, quibus cognoscendis tantum hucusque studium insumerunt, et iudicis arbitrio et aequitati omnia essent permittenda. Hoc fieri non posse, quilibet statim pervidet, qui quale Principibus legum autoribus debeatur obsequium, quod ita prorsus exueretur, considerat.

Inde

Inde vero et quam perperam agant novae doctrinae in sacris fautores, palam intelligitur. Nonne eadem aut major Deo, leges ferenti, et docenti, quam legislatori humano debetur reverentia? An Deus rem plane inanem egit, ut magno apparatu in oraculis suis ea manifestaret, quae hominibus jam ultro erant cognita? An fuere eadem nota, aut sunt adhuc, iis, qui divinae scripturae adminiculo destituebantur, aut nunc destituuntur? An in ratione Deum colendi, et spe ac via futurae salutis, aliquid viderunt, inter se conspirarunt, et certo gressu incesseverunt, an insaniverunt potius, titubarunt, innumeris inter se erroribus distracti sunt? Nonne ea interpretatio adiūmenda, quae planissima, fini, cujus causa Deus oracula sua promulgavit, accommodatissima, verborumque conjunctioni, et omnium eorum, quae dicta sunt, inter se concordiae conveniens, atque in aliis scriptoribus explicandis consueta est? Unde tanta inter hos novos doctores discordia, ut vix unus sit, qui cum altero in rebus maximi momenti conspiret? Nonne periculosissimum et exemplo grave est, in re tam seria aeternae salutis tam desultorie titubare? Scribendum itaque hodie esset de Theologo JCTos imitante, et horum exemplar ei,

ei, qui divina docere vult, ob oculos esset ponendum.

Cum autem nunc tantum exortum sit inter Jctos et novos theologiae architectos in artis via et ordine diffidium, operae pretium facturi videmur, si rationem hujus discriminis paucis indagemus, quae, cum in ipsarum disciplinarum inter se diversitate posita esse non possit, dum sibi sunt simillimae, extera sit oportet. Et quidem exactius rem cogitanti in duobus potissimum rationem divortii invenisse mihi videor. Prima ratio indubie est, quod Jcti praesentem, et autoritatis suae vindicem, vident Principem, cujus leges si negligenter, aut contra mentem ipsius interpretarentur, non impune ferrent hanc sentendi et judicandi licentiam. Praesunt inferioribus Principis ministris superiores, qui, quae licentius aguntur, statim corrigunt, ipsi rationibus Principi reddendis juramenti fide obstricti. Horum nullum frena injicit ei, qui in disciplina sacra ingenium et studium exercet. Numinis ab oculis remoti metus non adeo tangit, quam Principis, cujus vindicta praesto est. Ratio profane insumti in sancta doctrina studii in hac vita non redditur. De iis, quae post mortem
immi-

imminent, pauciores cogitant. Praesente pietate et vera erga Deum reverentia pauci aguntur. Hac itaque vacuum hominis animum nihil impedit, quominus quicquid maxime ad palatum est, in rebus divinis dicat, et sibi aliisque persuadeat. Jucundius omnino est, sibi tantum obsequi, quam alieno arbitrio ingenium voluntatemque submittere. Mulcēt etiam inventionis gloria, et famam ingenii, nullis cancellis inclusi, facilius adsequi licet, quam ubi fines agnoscendi sunt, ultra quos non licet egredi. Multa justo severiora videntur hominis libidini, quae jubet praeceptorum divinorum sanctitas. His si potest hilariore interpretatione rigor detrahi, gratia apud omnes initur, qui sic a molestia liberantur, et dulcius ab ipso doctore vivitur. Multa comprehendunt divinae litterae, quae nunc non funditus se intelligere, fateri cogitur interpres, qui sensu communi et vulgari illas explicat et colit. Durum autem est homini elatioris ingenii, in quoquam ignorantiam profiteri. En radices eorum, quae in perversum agunt eos, qui sibi potius, quam Deo et communi utilitati vivunt. His ita comparatis nemo mirabitur, cur tanta sit inter Jctos et novos sacrae disciplinae antesignanos discrepantia.

Alter

Altera superest ratio, quae tamen Jctis non propria, sed omnibus communis est; qui res sacras non ex professo et per officii rationes tractant. Ii, qui extra officii rationes rebus divinis otium infumunt, plerumque vera in Deum pietate, et seria salutis suae cura ac cogitatione id faciunt. Sic animati non possunt non sancte, devote et cum sincero Deo placendi, et gratiam ipsi habendi, studio ad librum accedere, qui ipsius voluntatem promissionesque divinas continet. Nihil, quantum in viribus ipsorum situm est, ne praeceptis divinis exacte satisfaciat, in se desiderari optant. Lumina sua tam fallacia face adeo splendente collustrari lubenter patiuntur, et omnem non in illis, sed in hac, veritatis ac lucis fiduciam collocant. Viam, quam Deus monstrat, religiose sequuntur, in eaque vel ad dextram vel ad sinistram deflectere, divinisque litteris aut addere aliquid, aut demere piaculum judicant. Nec tamen ideo rationis et sani sensus adjumentum ibi ejurant, ubi divina oracula nihil praecipiant. In eo sunt his, qui sua luce sola utuntur, sapientiores, quod justum cuique rei pretium statuunt, dum nec humano ingenio suam vim denegant, nec tamen scripturae divinae auctoritati aliquid detrahunt. Deum timent,

eos

eos quoque, qui voluntatem ipsius manifestatam non pie et obsequiose coluerint, ad rationes consilii sui vocaturum; et omnem ejus sinistram interpretationem indigne laturum. Tutissima, quae datur, via incedunt, dum numquam Deum ideo suos castigasse appareat, quod exacte praecepta ipsius impleverint, sed eam semper ob causam, quod perspicuam ejus sententiam fallacia malove consilio circumvenerint, ab eaque deviarint. Ita nunc cognitionis divinae eadem, quae Jurisprudentiae indoles. Qui ita sentiunt, Deum, in oraculis suis loquentem, semper videntur sibi praesentem, et gratia ejus aut indignatio ipsis, ut continuo imminens, animo insita est. Unde fit, ut ipsis ab omni audacia, ultra clara ejus verba sapiendi, aut verba a vi sua ad arbitrariam suam sententiam trahendi, interdicitur.

Qui autem ex solius officii necessitate, ut vitam alant et tolerant, et ut famam, honores aliaque hujus vitae praemia consequantur, doctrinae sacrae studium eligunt, illi scientia rerum divinarum caput magis et cerebrum, quam animum, implent, in sua disciplina tamquam in regno et patrimonio suo versantur, in quo
aedi-

aedificandi, destruendi, faciemque rerum immutandi jus sibi datum existimant, non quasi administratores in re aliena, a Deo sibi credita, se constitutos habent, de calculo, ad quem olim vocandi sint, plane securi. Hinc urunt, fecant, grassantur, leges divinas figunt refinguntque, et in qualibet strage rerum antea pro firmissimis habitaram mirifice sibi placent. Hinc tantum inter hos et prioris generis homines discrimen.

Non vero, ut jam dictum est, id Jctis proprium, sed in omnibus, qui se theologos non profitentur, divina tamen et salutem suam atque honestatem amant, idem videre licet. Unde ex omnibus reliquis doctorum hominum classibus, hujus ingenii ac indolis viros reperias, ut ex medicis Hoffmanni, Richteri, Boerhavii, Halleri, ex philosophis Wolfi, Baumgartenii aliique, quemadmodum ex Jctis Brunnemanni, Strykii, de Cocceji, Seckendorffii, Boehmeri, Puffendorffii, Moseri, Pütteri, antiquioresque multi, de quibus alii jam scripserunt, notissimi sint.

Est, quod his hominibus cum specie obijciant scientuli. Versari, inquiunt, hos in aliena

B

regio-

regione. Deesse ipsis eas doctrinae copias, quibus ad perspiciendum fundi ingenium opus est. Cognoscere eos tantum superficiem, abdita non posse rimari. Hinc accidere, ut facillimam conscientiae suae consulendi viam eligant, sicque litteras divinas sine omni arte recondita, simplici pietate, exosculentur. Sed primo, inter praecipuos divinae sapientiae doctores, ii, qui a sincera in Deum pietate maxime cogniti sunt, licet omnibus, quas nostri desiderant, opibus instructi, eum, quem ipsis opposuimus, sentiendi in sacris morem secuti sunt, ut praeter repurgatorum sacrorum autores, aliosque pristini temporis theologos, ex nostro tempore de Walchiis, Moshemiis aliisque constat. Deinde hic non doctis sacrae disciplinae antesignanis opponuntur ex plebe et nullarum litterarum homines, sed primarii ex quavis eruditorum classe viri. Hi, si non illas, quas ejus professionis homines, ad sacra intelligenda, doctrinas adferunt, non tamen omni adjumento, quo ad rite judicandum opus est, destituuntur. Possunt scripta eorum, qui doctiores in hac causa fuerunt, versare, rationes rerum ab iis scriptarum intelligere ac ponderare, adversariorum novas sententias sibi notas facere, et tum collatis utrorumque argu-
men-

mentis, utra praeponderent, maturo saltim et virili ingenio aestimare.

Jam videtis, A. quam parum vituperii loco habendum sit id, quod in Jctos jactatur, de orthodoxia religionis disterium, quamque multum potius laudis et commendationis iis adferat. Deo jam pie supplicemus, ut mentes omnium hominum ita adjuvet, quo non nisi ea cogitent, proferant, agantque, quae ipsi placent, honorem ejus promovent, salutique et publicae et privatae, tam praesenti, quam futurae, et aeternae, conveniunt.

~~ORATIO II.~~

O R A T I O II.

DE

VERA DEI COGNITIONE ET REVERENTIA
REBUS PUBLICIS CHRISTIANIS
NECESSARIA.

HABITA IN CONSESSU ERUDITORUM
HALENSI A. 1788.

Non ad hujus, quam vivimus, vitae felicitatem unice nasci homines, sed in hoc vitae feminario, ad veram vitam, post depositam hanc mortalitatem inchoandam, institui, praeparari et maturescere, fide christiana certissime, et rationis non improbabili conjectura docemur. Futuram illam immortalis animi felicitatem sincero virtutis cultu, vera in Deum pietate, voluntatis divinae obsequio, fideli omnis officii functione, ingenii ac mentis sedula emendatione parari, iisdem argumentis notissimum est. Interest igitur cujusvis hominis, ut praeter eorum, quae ad hoc saeculum pertinent, scientiam et diligentem observationem, etiam viam noscat, qua Deo placendum, et ad beatam illam immortalitatem

talitatem eundum sit. Pia divinorum reverentia non tantum ad futuri aevi beatitatem informat, sed et praesentis temporis amplissima proposita habet praemia. Haec et sua natura honestatem comitantur, et in sacris litteris promissa sunt utraque pagina.

Curandum itaque est cuivis de salute sua sollicito homini, ut cum casta et sobria rerum divinarum scientia conjunctus sibi sit ad integrum Dei cultum et quaevis virtutis munia promptus et divinitus adjutus animus. Non ad eos tantum, qui per officii rationes sacra tractant, illam scientiam pertinere putandum est, nec in exiguis illis ejus initiis, quibus puerilis imbuebatur aetas, subsistendum, quasi infra adulti et jam educati hominis diligentiam posita sit, nec ullo ulterius incremento indigeat, sufficiatque bene morato homini, si sacris consuetis, per dies iis destinatos cum frequente populo, bene vestitus, nec indiligerenter, intersit, et ad ea, quae in altari ministrantur, interdum modeste compositus accedat.

Pura rerum divinarum scientia acquiritur assidua sacrarum litterarum tractatione, cum

qua conjungenda sunt ea, quae per nostrorum temporum industriam prostant, ad intelligendum popularia subsidia. His adhibitis si justum verborum, quem in originis sermone habent, sensum erueris, caeterum a simplici eorum intelligentia non recedendum, sed sententiae, quae, collatis inter se ejusdem argumenti locis, prodit, constanter inhaerendum, sive idem e ratione cognosci possit, sive illa hujus fines excedat, et quod ratio non viderit, credere jubeat.

Non enim alias firmatur animus, sed a quovis interprete per ludibrium modo huc modo illuc impellitur. Non est arbitrii nostri, quae in rebus divinis probare, et quam salutis aeternae viam nobis eligere velimus. Inexcusabili modo nostrates dicto, quod ex quavis gente, qui Deum timent et recte agunt, Deo placeant, ad inde extorquendam cujuscunque in divinis persuasionis praestantiam abutuntur, cum idem ipse, cui scriptura divina ad manus est, hanc autem pro libidine negligit, ideo Deum nec timeat, nec recte agat, et si cuius hic animi sui sententiam sequi permissum esset, revelatione divina opus non fuisset. Cui deest veri videndi copia, et ea, quae sola ipsi concessa

cessa sunt, ad cognitionem et vitam Deo gratam atque honestam media ingenue circumspicit, adhibet et in rem suam vertit, is demum est, qui ex omni hominum genere Deum timendo et recte agendo benignam Dei voluntatem sperare possit.

Debetur ea reverentia divinis praeceptis, quae ob rationis lubricitatem fuerunt necessaria, et hinc religiosissime tenenda sunt, ne recedendo in hanc vel illam partem titubemus et periculose labamur, cujus rei culpa in futuro Dei iudicio aegre posset purgari. Exigit idem expressa Dei voluntas, quae dictis ipsius fidem habere, iisque rationis fasces submittere assatim praecipit. Eadem quoque est cujusvis interpretationis regula, quae mentem verborum sensui et litteris plane contrariam et oppositam statuere vetat. Incesserunt eadem via primorum saeculorum sacri doctores, et christianorum ejus temporis, quae vocantur, et universalia et particularia concilia. Restituerunt neglectum hunc tramitem reformatorum sacrorum auctores, eorumque vestigia legerunt omnes sequentes, haec restituta sacra professi, religiosi et summae eruditionis viri ad adultum usque nostrum saeculum: Non enim

discedere a sacra scriptura, sed pone eam sequi, est purgationis sacrorum ante tria saecula factae generis. Discessione opus non erat, quae jam antea fuerat maxima. Si post aliquantuli temporis simplicitatem ab ea tam multis parasangis recedimus, omnis, qui ex sacrorum castigatione decerpi debet, fructus dolendam iacturam facimus, et eo fere regredimur, unde eramus egressi. Ex priorum itaque autorum scriptis desumendum, quicquid sanae et integrae christianae doctrinae est, iisque, quae Seilerus, Cramerus, Sturmus, Silberschlagius aliique similis sinceritatis doctores tradiderunt, addenda sunt. Vergente demum nostro saeculo a pristina ratione christianae doctrinae impetu quasi facto degenerarunt quamplurimi. Mutationis hujus ei, qui reliquam nostri temporis indolem meditatur, facile patet occasio. Malo late grassato quomodo obex poni possit, Deus providebit et passim providet.

Tenax et integra divinae doctrinae custodia magni est ad mentis quoque integritatem momenti, earumque rerum familiaris inter se est nexus. Prior enim ex oraculorum divinorum verecunda aestimatione proficiscitur, a qua ingenium probum et fan-

sanctum abesse nequit. Unde et qui de rebus salutis aeternae iuste et recte statuunt, non facile a morum pietate deflectunt, et, quorum vita sancta et religiosa est, hi planam fidei regulam non facile deserunt. Qui e contrario ab hac discedunt, in his ejus castitatis ac probitatis, quae christianum, et sanctorum doctorem, decet, parum aut nihil cernitur. Ita prisci divinorum interpretes vita, sermone et scriptis morum decorem, animum divinitus subactum, et cum maxima scientiae copia summam modestiam ostendebant. Nostri autem, ingenio suo indulgentes, in rebus sanctissimis desultoria versantur levitate, fastu tument, de se ipsis impudentissime et circumforaneorum instar gloriantur, alios sectae suae non addictos stupidos, asinos, illiteratos, decrepiti ac mutilati ingenii homines, sibi unice placendo, nominant, eo loquendi genere utuntur, quale in cauponis, aut in mercatibus inter casei et halecum venditores, aut apud histriones consuetum est, omnem vitae decentiam negligunt et bacchanalia ludunt. Unde quam venerandi sint doctrinae, quam profitentur, ministri, in fronte jam indicant.

Non tamen semper cum doctrinae et praeceptorum puritate conjunctus est Deo devotus animus, et multi ea, quae religiose docent, vita et factis falsitatis arguunt. Nonnulli enim per desidiam tantum ea, quae purae doctrinae viri tradiderunt, memoriae infixae, sine certa animi persuasione, sua faciunt, aut quaestus causa vetus carmen, quod alii praeierunt, modulantur, aut omni cerebri certa persuasione, quae in pectus descendere non potuit, ne sensuum lenocinio obsecudent, a se impetrare non possunt. His nihil prodest, quod meliora sciant. Omnem veritatis bene perceptae laudem in actione reipublicae utili et Deo grata consistere apparet. Haec animi et vitae probitas ingenio rite instructo demum addit pretium, haec est, ad quam praecepta Dei omnia diriguntur, et quae licet sine justis praeceptis non possit obtineri, his tamen adeo necessarium est additamentum, ut sine ea ornatissima scientia pro nuce casta sit.

Morum christiana pietas in sincero Dei amore, justitiae ejus, sanctitatis, infinitae ejus praesentiae et reliquarum divinarum virtutum, quae captum hominis superant, perpetua cogitatione, continua cum Deo in precibus fundendis

dis et gratia referenda consuetudine, atque ad-
 duo ad ingenium et animum emendandum, et
 ad bene agendum, nisi consistit. Haec, ut vero
 sibi et aliis homo profit, summe est necessaria.
 Propensam ei Dei voluntatem conciliat, sine
 qua vere salvus et felix esse nequit. Cupidita-
 tes, quibus omnis humanae sapientiae vis aegre
 dominatur, efficacissime refrenat, et ad omnia
 virtutis munera animum confirmat et acuit. Prin-
 cipem et patriam amare, et omnia boni civis
 munia explere docet. Parentes movet, ut libe-
 ros bene educent, et liberis obsequium et grati-
 tudinem erga parentes suadet, conjuges ad casti-
 tatem, concordiam et intimam animorum con-
 junctionem deducit, dominorum in servos et
 domesticos imperium temperat, et hos non metu
 atque sola mercedis cogitatione, sed studio et
 alacritate, quod opus est, facere adsuafacit.
 Principes hanc colentes exemplum virtutis civi-
 bus suis praeunt, a tyrannide et potestatis suae
 abusu impediuntur, injustis aut inutilibus bellis
 non implicantur, fidem foederum sancte servant,
 de omnibus, quae populo utilia sunt, sapienter
 prospiciunt, fidos, diligentes et peritos ministros
 adhibent, aerarii opes tamquam boni patresfa-
 milias custodiunt et impendunt, in proemiis et
 poenis

poenis justitiam et aequalitatem sequuntur, de legibus et institutis caute deliberant, et ne contemnantur aut posthabeantur, vigilant. Ministri Principis, hac imbuti, principi suo non nisi honesta et utilia consulunt, et ut muneri satisfaciant, principisque, reipublicae et cujusvis civis commoda promoveant, omni cura et industria contendunt. Scholarum et templorum ministri hujus indolis omnia, quae docent, ad formandam bonam mentem transferunt, animum probitatis igniculis accendunt, ab inutilibus et noxiis abstinere, ipsique suo exemplo praeceptis, quae tradunt, robur et auctoritatem tribuunt. Judicis religionem constringit Dei cogitatio, ne ultra citraque rectum deflectat. Medicum, ut quae ad salutem hominum adferre potest, conferat, eadem meditatio admonet. Ita animati cives leges non gravate sequuntur, quae publici oneris causa necessariae sunt, fideliter conferunt, nec principem, nec concives, laedunt, aut fraudant, pro patria et aris focusque intrepide dimicant, et communem gloriam atque utilitatem, suam judicant. Rara tum sunt furta, rapinae, latrocinia, proditioes; cessant rixae, injusiae, caedes, incendia; non opus est ad cohibendas libidines publicis ganeis et lupanaribus, ignotae sunt

funt fraudes, perjuriam, decoctorum et perfidorum tutorum infamia, aut falsae monetae, falsi ponderis et numeri, falsaeve mensurae et mercis nequitia.

Certatum est his diebus, qua via mores civium optime formari, homines ad industriam et patriae amorem excitari, et ut frugi sint, permoveri possint. Hic, ut seculi nostri est ingenium, religionis ac morum pietatis nulla fere, aut perfunctoria tantum, facta est mentio. Omnes fere, ut de virtutis excellentia, gloria, utilitate communi, praemiisque in hac vita, edocerentur tenelli animi, ut multarum rerum utilium, quae hominibus e plebe adhuc incognitae fuerunt, horum ingeniis insinuaretur scientia, ut in religione et sacris ipsi acutum videre discerent, in eaque nullius in verba magistri, nec in sacrarum litterarum auctoritatem, jurarent, sapienti supercilio et quasi e tripode responderunt. Sed inanis et sine fructu est omnis haec misera diligentia. Nec frigida illa virtutis depictio, nec lumen scientiae ingeniis accensum, satis habet ad voluntatem movendam efficaciae. Non contemnenda sunt haec, si cum solida in rebus divinis institutione, et ad probitatem christianam

nam

nam deductione jungantur, sola autem detri-
 menti plus, quam utilitatis adferunt. Fastum,
 licentiam, renitentiam, dicacitatem, opificii et
 vilium laborum taedium, in hac inferiore civium
 classe augebunt, reipublicae non proderunt.
 Cum altioris fortunae hominibus haec non de-
 sint, oporteret in illis plus probitatis, frugalita-
 tis, honestatis, fidei, sani ingenii, et morum
 integritatis, temperantiae, justitiae, aequita-
 tis, virtutis denique omnis, deprehendi, quam
 videmus, et quam in inferiore ista fortuna resi-
 det. Sed tantum abest, ut superior hominum
 classis hac in parte inferioribus praestet, ut si
 verum confiteri velimus, ab his plerumque supe-
 retur. Nisi emendetur animus, cui rei homo,
 nisi a Deo adjutus, impar est, tyrannide quasi
 quadam libidinum ad quodvis facinus, cujus
 occasio est, abripitur. Malignitas, quae animo
 cohibetur, prosilit et erumpit invito et nihil tale
 cogitanti. Sola hic religio medicina est, quae
 nec nisi sancta cogitare, et primum mali fomitem
 in animo extinguere, praecipit, atque ad hanc
 arcem occupandam in precibus, quotidiana
 sanctorum cogitatione, et Dei auxilio, arma et
 vires suppeditat.

Omnia

Omnia opima bona, quae supra enarravimus, se in rempublicam infundunt, si ad sincera praecepta et pios mores praeparantur et instruuntur civium animi. Dei tum gratia et benevolentia fovet et amplectitur rempublicam, quae ita se totam ipsi devovet, eamque omni felicitate, quae solo ab ipso pendet, cumulat. Documento est Judaeorum civitas, quae semper tum maxime floruit, cum divinae voluntatis esset studiosissima. Comprobat et Romanorum respublica, quae licet gentili errore coeca, tum tamen optime stetit, cum pia numinum suorum reverentia cives tenerentur, et sic fidem, pudicitiam, continentiam, candidosque mores colerent; mox autem, ubi religionum contemptus et profanitas animos occupaverat, praecipiti lapsu in ruinam festinavit. Idem docent et nostri temporis regna, provinciae et respublicae, ubi quo plus ex pristino in numine colendo fervore remansit, eo magis et singulorum et publica salus perdravit, in iis autem ubi a sua religiositate defecit natio, et querelarum et calamitatis omnia plena sunt.

Debet itaque princeps hoc beneficium et sibi et rei publicae, ut sacrae scripturae auctoritatem

tatem et mentium ac morum sanctitatem, quantum fieri potest, tueatur, ut puerilis aetatis ingenia sufficiente rerum divinarum cognitione, et animos vera Numinis reverentia imbui curet, scholis et templis non nisi eos admoveat, qui ad hunc finem obtinendum spectatae virtutis sunt, simulque in muneribus publicis, honoribus, praemiis eos, qui sinceram et piam mentem cum dexteritate et solertia conjunctam habent, aliis ab hac probitate alienis praeferat.

Quod si facit, tantum abest, ut gloriae suae, timere debeat, ne desit, ut potius cum Pio Ernesto, Gustavo Adolpho, et religiosis istis, sub primis reformationum sacrorum temporibus qui vivebant, Saxoniae Electoribus, et magnis illis Suecorum ingeniis, qui Germaniae libertatem vindicarunt, nomen perenne et duraturam famam consecutus sit.

Nec tantum, praesentis salutis causa, hanc curam a principe postulat respublica, sed et ea, quae quemvis nostrum manet, in futuro Dei iudicio, de administrato vitae munere, rationum redditio. Ibi enim, an et christianum se esse principem memor fuerit, an, non brevis tantum
 vitae

vitae in his terris, sed aeternitatis causa, cives suos natos fuisse, consideraverit, an, ut et hic et illic iis bene sit, prospexerit, et an, non sibi tantum, sed et Deo vivere, eos docuerit, investigabitur. Cujusvis hominis officium est, ut alios omnes juxta se adjuvet, quo iis bonis potiri possint, quibus ad felicitatem suam indigent. Dei quoque et gloria et voluntas exigit, ut, quoscunque possumus, ad veram ejus cognitionem et justum ipsius cultum perducamus. Princeps igitur, cui ejus rei facultas data est maxima, eo inexcusatus ageret, si oblata sibi occasione non sapienter uteretur.

Prospiciat itaque Princeps, ut pueriles et juveniles animi per omnes terrarum suarum scholas justa instruantur divinorum cognitione, et ad mentem candidam Deique reverentem, ostensa ejus excellentia, indicatis Dei mandatis, et propositis in utramque partem ab illo ipso et poenis et praemiis, ferantur. Nec ad scholas, nec ad academias, nec ad quodeunque reipublicae munitus accedant alii, quam qui ea, quae christianum oportet, bene sciunt et agunt, sicque verbis et re quotidie emendant ac praecluent. Ipse denique princeps summum omnis christianae

virtutis exemplum civibus suis praeceat; ad quod
 laudatissima imitatione componantur. Hac via
 perpetua laus, famaue et honor ipsum ma-
 nebunt, optatissimum civitatis felicissimae fructum
 percipiet, et bene facti officii conscientia in
 quocunque vitae statu ipsi et voluptati erit et
 folatio. Tandem nec ipsum appropinquans
 mortis hora terrebit, et post mortem aeterna
 habebit civitatis bene rectae praemia.

CENSURAE EDICTI REGII HUIUS
ANNI, QUO IN SACRIS DOCENDI
LICENTIA COERCETUR,
CONFUTATIO.

Inde a Baumgartenii fere morte tanta in rebus
sacris quidlibet sentiendi, scribendi, propagan-
di, e suggestibus publicis aedium sacrarum fre-
quenti populo proponendi, et in scholis adeo
docendi licentia, inolevit, ut major sane pars
tam inter litteratos, quam nullius scientiae homi-
nes, tam inter eos, qui in honestiore loco con-
stituti sunt, quam inter plebejos, hac peste sit
infecta. Cum tam longo tempore nefario tor-
renti nulla opposita esset moles, lex autem re-
gia huic animorum impotentiae frenum hoc anno
injiceret: facile praevideri poterat, filium info-
lentem, tam diu nulli disciplinae adsuetum,
coelum terramque moturum, ne intolerando
nunc sibi paterno obsequio collum submittere
cogeretur. Occupavit effrenis cohors omnem
fere annalium litterariorum possessionem, ut,
quae ex antiquiore sapientia prodeunt suntque,
risui exponant, et stupiditatis accuset, sola-

que ea, quae a divinis litteris et vera ratione quam longissime recedunt, quo magis incondita sunt, eo magis plausu et congratulatione excipiant. Hic itaque etiam edictum regium censuris non cariturum, et aggressores ejus quaecunque patrociniū, inventuros, praesagire poterat animus. Orti jam nunc sunt scriptores, qui temerarie de sapiente et necessario edicto judicarunt, nec deerunt plures tam domestici, quam externi veri cultus divini hostes, qui occulta aut manifesta rabie catenam mordebunt, et, applaudentibus publicis reipublicae litterariae praeconibus, exultabunt.

Sed macte sapientia, macte constantia, Optime Princeps, Deus quandoque dabit his quoque finem. Si ab omni crudelitate remotus, severitate legis auctoritatem tuitus fueris, et non nisi Deum verentes viri officiis publicis, cathedris scholisque, et sacris ministeriis admovearis, non deerit bene coeptis optatus olim eventus, qui Deo placeat, et reipublicae profuit.

Repetunt censores, quod ad nauseam usque jam diu pro sua causa conquiverant, sed inani opera iterum iterumque recoquunt. 1) Praeclaram

claram esse, dicunt, sentiendi libertatem. Hac sola humanitatem sentiri et evehi. Ingenio injici vim non posse sine piaculo. 2) Si novo quotidie lumine collustrentur ingenia, tum demum, quid homo valeat, intelligi, alias deprimi et brutis aequari. 3) Ipsos purgatorum sacrorum autores hac via incessisse, ut offusas animis caligines dispulerint, et accenso novo lumine de genere humano meriti fuerint. 4) Non posse ullam de iis, quae in divinis censenda sint, praeter verbum divinum obtrudi humanam regulam. 5) Plurimos jam, inter Augustanae confessionis confortes numeratos, homines ab hac descivisse, et permultos ex plebe, jam meliora doctos, aniles ejus fabulas contemnere. 6) Pro rostris sacris in multis jam alia docuisse sacrorum ministros. Si nunc aliqua tantum eorum, quorum jam monstrata sit falsitas, concioni suae persuadere ausi fuerint, tum non in his tantum, sed in aliis quoque, de quibus dubitatum nondum fuerat, se fallendos et decipiendos putaturos, qui docentur. 7) Honore et vidu indigne fraudari sacrorum doctores, si serio jam pridem cum auditoribus communicata nova lumina ipsi, extinguere, erroremque profiteri, aut sacro munere se abdicare cogentur. 8) Nil inde oriturum, nisi,

ut aliud pectore clausum, aliud lingua promptum haberent temporum ministri, et animi sententiam sinistra simulatione tegere cogerentur.

9) Non defuturos, qui eorum, quibus contra praescriptam regulam verbulum excidere putarent, nomina ad iudicia deferrent, et vel cum injuria iis crearent molestias.

10) Non posse novarum doctrinarum pullulationes aut disseminationes lege, licet severissima, impediri, cum et scribendi, quae velis, alibique scripta accersendi, in Germania non desit occasio, qua ratione novi ingeniorum foetus ubique innotescerent, et eo avidius arriperentur, quo magis iis resistetur.

11) Ridiculum esse, ut quae singularum sectarum homines olim inter se constituerint, veritatis instar sola publice probari et doceri debeant, cum tot in territorio sint sectae, quae de eodem argumento plane contraria inter se amplectantur.

Sed facile dispelli possunt illae nebulae, si serenior lux accedat. Ante omnia in iis, quae Deus credenda et agenda praecepit, homini nullum esse, aut parendi, aut suam animi sententiam sequendi, arbitrium, praemonendum est. Omnes homines Deum tamquam supremum omnium

omnium dominum vereri, et mandatis ejus obedire oportet. Manifestavit Deus in divinis litteris voluntatem suam, et salutis viam, quaeque sequi et in sacris vera aestimare oporteat. Ab his ne latum quidem unguem recedere licet. Litterarum sacrarum unica, vera, et ab omnibus tenenda interpretatio est ea, quae quam minimum a verborum proprietate recedit, et cuiusvis, ubi attente totam orationis seriem et compagem perlegerit et consideraverit, statim est obvia. Si hoc modo verborum sententia exeat, rationi displicens, nulla adest causa a plano et simplici eorum sensu recedendi, et aliam iis inferendi mentem, quae sapientiae tuae magis arrideat. Ideo enim, quia ratione non poterant intelligi ea, quae Deus in suis oraculis docuit, haec edita sunt. Si preesse ea sequaris, tum demum te non errare, aut, si erras, autore Deo errare persuasum habere potes, quod Deo displicere nequit. Si alto supercilio despicias et rejicias, quicquid in divina scriptura ex tuo dictum non videtur acumine, tum sane indignus es indulta tibi divinae voluntatis cognitione, et quum aliam viam eligas, quam Deus ostendit, hanc ad Deum te ducere frustra opinaris. Interest itaque salutis aeternae cujusvis hominis,

ut non ipse tantum hanc planam divinae voluntatis explicationem religiose sibi iussam, et in vita exprimendam putet, sed et ut in aliis, qui christiani haberi volunt, eadem, tamquam unicam veram Dei reverentiam, generet et alat. Idem eo magis principis et omnium eorum, qui cum auctoritate pluribus imperare possunt, officium est.

Oportet certos libertatis sentiendi esse limites, alioquin et furta, adulteria, aliaque crimina, ut jam factum est, pro licitis censeris possunt ab hominibus pravae aut emotae mentis, quod adeo nec vetandum esset, cum moribus et reipublicae ruinam minetur.

Lumen ingeniis accendere praeclarum est, sed si id lumen, quod menti admoveris, eam Incem, quam sacrae litterae praeferunt, exstinguat, tum non lumen, sed incendium est. Si tum ad bruta hominem degenerare censes, ubi simpliciter perspicue expressas in litteris divinis doctrinas veneratur et colit, tum saltim non nisi ad ea appropinquat bruta, de quibus ipse Deus dixit, quod dominum suum, et stabulum ac praesepe ejus agnoscerent, tu autem ad eos

Israe-

Israelitas referendus es, quibus supremus suus dominus ignotus est.

Ex casta et sobria, quam supra indicavimus, sacrarum litterarum interpretatione nata est Augustanae Confessionis descriptio. Omnia, quae in ea continentur, ipsis fere scripturae sacrae verbis dicta sunt, aut ea comprehendunt, quae in hac utraque pagina occurrunt. Qui istam itaque fidei formulam sequuntur, ii non recipiunt humanam fidei christianae regulam, sed ipsam scripturam sacram pure et sincere colunt. Subjiciunt se ipsi, tam, qui Lutheri nomine appellantur, quam qui reformatorum sacrorum adfoclae dici volunt, ita, ut non nisi in paucissimis, quae nominari vix merentur, et arcem salutis non tangunt, praesertim hodie, et in terris nostris, differant. Si horum doctrinas sacras illibatas servari iussit christianus Princeps, ipsarum sacrarum litterarum et divinae voluntatis egit statorem et vindicem, nec nisi ea explevit, quae cuivis, olim Deo rationes reddituro, christiano principi incumbunt. Nonne eadem fecerunt Israelitarum pii reges, quorum memoria in ipsis sacris litteris laudata et commendata est, et quibus, una cum populo, eorum iussibus ad

facta puritati suae restituenda parenti, tantum felicitatis Deus indulset, ut, quam eorum conatus probaret, manifeste testaretur? Eadem christianarum rerum publicarum hodie dum est conditio, quae olim fuit Judaicae, ubi eadem utrobique est ratio. Ibi facer cultus a Deo ipso iustus sancte custodiendus erat. Idem et hodie faciendum, et nullo umquam tempore negligendum erit. Imitatus est Rex noster Potentissimus pius exemplum pristinum Principum Augustanae Confessionis, et Imperatorum christianorum, in primis a Constantino magno, saeculis, qui et haereses vetarunt, et normas docendi antistitibus praescripserunt.

Quando puriorum sacrorum ipse confors princeps, ejusdem cultus divini cives suos ad sancte retinendam sacrae scripturae regulam vocat, tum non nisi ea agit, quae sacrorum suorum cum ipsis communio, et principis officium, ut jam dictum est, exigunt, et quae Deo et sibi ipsi debet. Praeterea cum translata in ipsum sint, tempore repurgatorum sacrorum, civium suorum, ejusdem in sacris persuasionis, jura, haec in salutem ipsorum eo magis exercere et potest et tenetur, eoque minus cuiquam facit injuriam.

Quae

Quae de aliorum sacrorum subditis edicto immiscetur, ea ideo tantum addita, quia his tutelam et pactorum fidem princeps debebat. Alias, quae internam horum in sacris oeconomiam concernunt, ipsam non tangunt. Aliena igitur a loco est censura, quod veritas ubique docenda injungatur, cum tamen tot in republica sint Dei cultorum familiae, contraria inter se statuentes, ut nesciatur, quae vera sit veritas. Ut pro veris colantur ea, quae alienae a principe doctrinae cives profitentur, id non injungit princeps, sed tantum, ut ita doceri possint, permittit. Sed ne civibus, suorum sacrorum sociis, jure persuasa vero christiano doctrina corrumpatur, id tantum tamquam confors et fidei suae christianae intelligens princeps praecipit.

Ipsius, ut Augustanae confessionis Principis, auctoritate admoti officiis suis sunt horum sacrorum antistites. Ipsius auctoritate ipsis praebentur salaria. Quae itaque hos cepit vefania, cum, posse illum officio administrando condiciones praescribere, in dubium vocare velint?

Ut honori ipsorum et fami, si Deo et principi obedire nolunt, prospiciatur, sine jure exigunt. Injuria iis non fit, qui a munere dimituntur, cujus condiciones implere noluerunt. Poenae, quas princeps minatus est, justitiam

non

non laedunt, cum praedictae sint, et immorigerum civem maneant. Cum sigillatim expressae non sint, eas non atrocissimas fore, more iureconsultorum declaratum est.

Non potest honori sacrorum ministri detrudere obsequium in re iusta principi praestitum, quò vera Dei praecepta nunc populo annunciat, praesertim cum perperam antea fecerit, quod officii formulam ob oculos non habuerit. Quae ipse sibi privatim persuadet, ut in iis salva sibi sit, sua sapientia, permittit Indulgentissimus princeps. In concione sacra quae facit, cum tamquam merus Augustanae confessionis civium minister faciat, ne dissimulationem quidem privatae conscientiae inferunt, quae huc plane non pertinet. Si aliquid mali insit diversae in uno homine conjunctae personae, illud necessarium est, et minus est, quam si ipsi quicquid in buccam venit, pro concione effutire permitteretur, quo et moribus et futurae hominum saluti posset noceri.

Quae a delationibus timentur, non sunt sacris propria, sed in omni reipublicae parte eadem sunt. Si jure defertur legum contemtor, nihil inest mali. Sin maligne id fit, iudici, jurato et honesto viro, credendum est, nihil illum in innocentem decreturum, et calumniatorem non impunem fore.

Quod

Quod multorum, quae Augustana confessio probavit, ostensa sit fallitas, id temere et imprudente fastu gloriantur novarum doctrinarum architecti, quibus nihil verum est, nisi quod sacrae scripturae est oppositum. Num sinceræ in Deum pietatis viros, primos veritatis heroes, manifestissimo Dei auxilio adjutos, inter fluctus, pericula et ardua tentatos et defaecatos, vere virilis et constantis ingenii homines, nullis ad rem intime pernoscendum subsidiis destitutos, devotissima in Deum mente omnia, quae in utramque partem dici possunt, serio aestimantes, vera non vidisse putemus, nostrates autem delibutos, et vino ac oleo nitentes, nec quid sit modestia, Dei reverentia, sermonis et vitae decus ac castitas, sacrae scripturae honor, precum Deo fundendarum necessitas, intelligentes, divinorum esse arbitros, de quibus nobis gratulari possimus? Sic qui cum scriptura sacra loquitur, mentitur, nonstri autem, qui in re salutis gravissima cavillantur, veritatis praecones sunt? Nonne demonstrant Augustanae confessionis sinceri ministri omnia, quae docent, apertissimis scripturae divinae locis? Potestne hic auditor falli?

Si fieret, ut in uno humani quid passus sit, qui divina docet, cum forsân ex sacri codicis

dicis locis id ostendere nequeat, an ideo, in aliis quoque, quae expresse ibi scripta ille probat, ne circumveniatur, timere potest, qui docetur? Nonne sibi ipsi ad manus est scriptura, nonne ipse legere potest, quae ibi scripta sunt, ut auctoritatis opinio illum movere nullo modo debeat? Quodsi vero novis suis argutiis concionem impleat morum ex ingenio suo doctor, nonne tum potius falli auditorem oportet, et non in uno modo, sed in omnibus, vere illum circumventum iri certissimum est, quum a veritatis lydio lapide, scriptura sacra, recessum sit?

Quod multi jam e plebe doctoribus non sint sapientiores, dolendum est. Late omnino manavit virus. Infimae jam hominum classi fordet scriptura sacra, et honestae morum severitatis locum ubique fere jam occupavit scurrilitas. Sed meliora docendi sunt ii, qui a pravis ducibus corrupti sunt, et superfunt, etiam alii, qui de rebus divinis solidius adhuc sentiunt. Si in illorum hominum gratiam doctoribus ipsorum similibus in cathedra sacra dissolutis esse permetteretur, ad conciones sacras nemo amplius accedet, cui Dei causa cordi est, quia non, quae Deus velit et doceat, sed quae nova recentissime orator habuerit somnia, ibi audiendum et discendum ei erit.

erit. Imperitae multitudinis curam et patrocinium suscipere debet sapiens princeps christianus.

Quod purgatorum sacrorum autores in exemplum adducunt novatores, et ab his licentiae suae excusationem petunt, in eo omnium bonorum merentur indignationem, qui tantis viris, tam illis dissimiles, comparare se non erubescunt. Illi vere cordati, sancti, cauti, et sapienti consilio omnia circumspicientes viri solam scripturae litteram secuti sunt, ideoque traditas ante sua tempora doctrinas impugnarunt, quoniam a divinis litteris ubique fere deviarunt divinorum interpretes. Nostri autem, qui nullam scripturae sacrae rationem habent, stantes in uno pede, hodie hanc, cras illam sapientiam ingenio explodunt, orationem, meditationem tentationemque, quam illi veteres emendatorum sacrorum antesignani in genuino divinorum doctore requirebant, rident, illorum viva, si Deo placet, imago esse volunt.

Non posse omnino opprimi renascentia quotidie opinionum monstra, verum est; inde tamen nullum eis obicem ponendum esse, non sequitur. Sic et rapinae et incendia e republica non penitus possunt proscribi, licet severissimis legibus iis interdendum esse nemo neget. Facit tamen

mien aliquid feria principis voluntas, legis rigor, et melioris indolis civium obsequium. Si omnes Germaniae Principes rerum potentes et magistratus Regis nostri exemplum sequerentur, multum id omnino ad continendam audaciam faceret. Cui impedimenta opponuntur, contagio non potest tam repente quicquid sanum est corripere, quam de qua cavenda magistratus plane non cogitat. Sic jam olim Arianorum error integrum fere christianum orbem infecerat, qui postea tamen Principum providentia inter christianos oppressus est.

Quia ergo inde a repurgatis sacris per duo saecula et dimidium, dum res evangelica maneret, de salute rerumpublicarum hujus purioris doctrinae bene actum est, in quas post derelictam prioris sanctae severitatis viam tot se insinuarunt mala: etiam reddito nunc sacro codici suo honore, detrimentum respublicas non solum non capturas, sed etiam jam flaccescentem iis florem pristinum rediturum, sperandum est.

AB. 155561

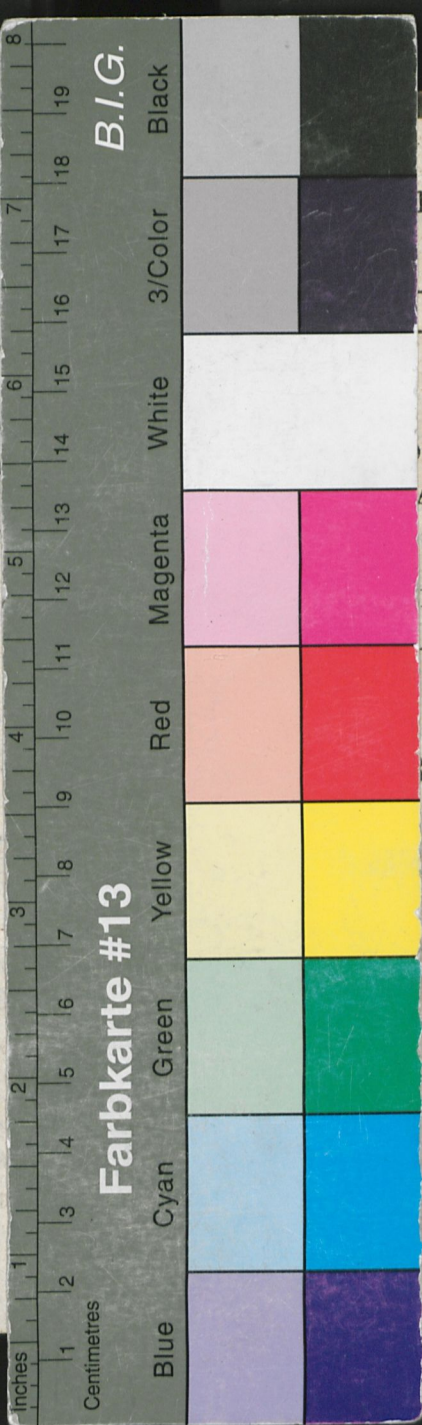
ULB Halle
006 223 516

3

12

3
TI CHRISTIANI WESTPHAL
JUR. PROF.

ATIONES DUAE.

A L T E R A
XIA RELIGIONIS JURECONSULTIS
A NONNULLIS EXPROBRATA.

A L T E R A
I COGNITIONE ET REVERENTIA
ICIS CHRISTIANIS NECESSARIA.

ACCEDIT
AE EDICTI REGII
HUIUS ANNI,
ACRIS DOCENDI LICENTIA
COERCETUR,
ONFUTATIO.

E MAGDEBURGICAE,
JOANNIS JACOBI GEBAUERI.
15 1500 LXXXVIII.

